

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 1116
Warszawa, 11 marca 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 33a regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt uchwały:

- w sprawie ustanowienia roku 2026 Rokiem Stanisława Staszica.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem uchwały upoważniamy pana posła Piotra Głowskiego.

(-) Piotr Adamowicz; (-) Paweł Bliźniuk; (-) Marek Jan Chmielewski; (-) Alicja Chybicka; (-) Konrad Fryszak; (-) Krzysztof Gadowski; (-) Piotr Głowski; (-) Krzysztof Grabczuk; (-) Małgorzata Gromadzka; (-) Barbara Grygorcewicz; (-) Krzysztof Habura; (-) Łukasz Horbatowski; (-) Dominik Jaśkowiec; (-) Marcin Józefaciuk; (-) Piotr Kandyba; (-) Jacek Karnowski; (-) Magdalena Małgorzata Kołodziejczak; (-) Maria Joanna Koźlakiewicz; (-) Katarzyna Królak; (-) Marek Krzakała; (-) Adam Krzemiński; (-) Artur Jarosław Łacki; (-) Alicja Łepkowska-Gołaś; (-) Krystian Łuczak; (-) Paweł Masełko; (-) Jacek Niedźwiedzki; (-) Małgorzata Niemczyk; (-) Jolanta Niezgodzka; (-) Paweł Papke; (-) Małgorzata Pępek; (-) Krzysztof Piątkowski; (-) Katarzyna Maria Piekarska; (-) Lucjan Marek Pietrzczyk; (-) Kazimierz Płocke; (-) Mariusz Popielarz; (-) Renata Rak; (-) Rafał Siemaszko; (-) Krystyna Skowrońska; (-) Marek Sowa; (-) Franciszek Sterczewski; (-) Henryk Szopiński; (-) Łukasz Ściebiorowski; (-) Apoloniusz Tajner; (-) Przemysław Witek; (-) Anna Wojciechowska.

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia ... 2025 roku

w sprawie ustanowienia roku 2026 Rokiem Stanisława Staszica

W 2026 r. będziemy obchodzić 200-lecie śmierci Stanisława Staszica, którego doczesne szczątki spoczywają w mogile przy dawnym kościele Kamedułów na warszawskich Bielanach.

Ten urodzony w Pile, w 1755 roku polski działacz oświeceniowy, pionier spółdzielczości, pisarz polityczny i publicysta, filozof i tłumacz, wolnomularz, przyrodnik: geograf i geolog; ksiądz katolicki, członek Izby Edukacyjnej Księstwa Warszawskiego, minister stanu Księstwa Warszawskiego, minister stanu Królestwa Polskiego - bez wątpienia należy do grona najwybitniejszych przedstawicieli polskiego oświecenia.

Zanim nastał czas ustanowienia Sejmu Wielkiego i w trakcie obrad parlamentu anonimowymi „*Uwagami nad życiem Jana Zamoyskiego*” i „*Przestrogi dla Polski*” wspierał dzieło naprawy Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Po trzecim rozbiorze i upadku państwa polskiego w celu poznania zasobów krajowych odbywał podróże badawcze i prowadził badania geologiczne. Jako pierwszy znany Polak podjął penetrację naukową Tatr. Owocem kilkunastoletnich badań i wypraw było opublikowanie pierwszego opracowania poświęconego budowie geologicznej ziem polskich pt. „*O ziemiorodztwie Karpatów i innych gór i równin Polski*” oraz opracowanie „*Mapy geologicznej Polski i krajów sąsiednich*”. Za osiągnięcia na polu nauk o ziemi Staszic otrzymał zaszczytny tytuł ojca geologii polskiej.

Od 1802 r. Stanisław Staszic zamieszkał na stałe w Warszawie i włączył się aktywnie w działalność Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W latach 1808-1826 jako prezes kierował pracami tego uczonego zgromadzenia. Towarzystwo zawdzięczało swojemu prezesowi dwie siedziby, pierwszą w trzech kamienicach przy ulicy Kanonia w Warszawie, a drugą w Pałacu Staszica przy Krakowskim Przedmieściu. Do końca życia wspierał je finansowo, a w testamencie całą bibliotekę i rękopisy przekazał do biblioteki TPN. Wreszcie zainicjował i w większej części sfinansował budowę pomnika znakomitego astronoma Mikołaja Kopernika, odsłoniętego w 1830 r. przed Pałacem Staszica.

W chwili powstania Księstwa Warszawskiego napisał i wydał broszurę „*O statystyce Polski*” adresowaną do tych, którzy chcieli ten kraj oswobodzić, i którzy chcieli w nim rządzić „przestrzegając zarazem ich aby właściwie użytkowali z czasu”. Wszedł w skład rządu - Rady Stanu oraz Izby Edukacyjnej stając się szybko jednym z najaktywniejszych radców stanu i prawą ręką dyrektora

edukacji publicznej Stanisława Kostki Potockiego. Zajmował się z sukcesem tworzeniem sieci szkół elementarnych, obroną funduszy edukacyjnych i powołaniem do życia Szkoły Lekarskiej w Warszawie. Działalność edukacyjną Staszic kontynuował po upadku Napoleona w epoce Królestwa Kongresowego włączając się w organizację Szkoły Akademicko-Górnictwa w Kielcach, Uniwersytetu Warszawskiego, Szkoły Cywilnej Dróg i Mostów, Instytutu Agronomicznego i Szkoły Przygotowawczej do Instytutu Politechnicznego. Wówczas kierował również departamentem w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Policji odpowiedzialnym za rozwój przemysłu i górnictwa (szczególną opieką otoczył górnictwo i hutnictwo), budowę dróg i regulację rzek. Dzięki niemu powstała Dyrekcja Górnictwa, modernizowano i uruchamiano huty kopalnie, otwarto Hutę Aleksander w Białogoni pod Kielcami. Za zasługi dla kraju Stanisław Staszic został odznaczony orderami św. Stanisława i Orła Białego.

Będąc właścicielem kilku wsi w województwie lubelskim stał się również pionierem spółdzielczości rolniczej zakładając Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie. Chłopom przekazał ziemię w dziedziczne użytkowanie, zwolnił ich od pańszczyzny, nadał samorząd, a na terenie gminy założył szkoły, szpital i bank pożyczkowy. W latach 1819-1820 wydał „Ród ludzki” owoc ponad trzydziestoletnich badań nad dziejami cywilizacji człowieka na Ziemi, w którym przedstawił ogólny schemat dziejów ludzkości i wizję społeczeństwa przyszłości - Europę zrzeszonych narodów.

W testamencie cały swój majątek przekazał na cele społeczne, dobroczynne i charytatywne “chcąc być narodowi użytecznym”.

Mając na uwadze życie Stanisława Staszica jak i Jego wpływ na dzieje Polski Sejm Rzeczypospolitej Polskiej pragnie upamiętnić 200. rocznicę śmierci tego wybitnego Polaka ustanawiając rok 2026 Rokiem Stanisława Staszica.

UZASADNIENIE

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, ustanawiając rok 2026 Rokiem Stanisława Staszica, pragnie uhonorować jednego z najwybitniejszych Polaków, którego życie i działalność miały ogromny wpływ na rozwój nauki, edukacji, gospodarki i życia społecznego w Polsce. W 200. rocznicę śmierci tego wybitnego przedstawiciela polskiego oświecenia, przypomniane zostaną jego zasługi jako filozofa, pisarza politycznego, przyrodnika i społecznika, który całe życie poświęcił pracy na rzecz dobra wspólnego.

Działalność Staszica na polu edukacji, w tym tworzenie sieci szkół, rozwój szkolnictwa technicznego oraz powstanie Uniwersytetu Warszawskiego, miała fundamentalne znaczenie dla kształtowania nowoczesnego społeczeństwa. Jego badania geologiczne i wkład w rozwój przemysłu oraz górnictwa przyczyniły się do gospodarczego unowocześnienia kraju. Jako pionier spółdzielczości rolniczej i obrońca praw chłopów, Staszic dał przykład nowatorskiego myślenia o sprawiedliwości społecznej i wspólnotowym zarządzaniu dobrami. Testament, w którym cały swój majątek przeznaczył na cele społeczne, świadczy o jego głębokim humanitaryzmie i pragnieniu służenia narodowi.

Upamiętnienie Stanisława Staszica w 2026 roku jest wyrazem wdzięczności za jego niezłomne oddanie ideom postępu, wiedzy i solidarności społecznej, które pozostają aktualne także we współczesnym świecie.